

MAKAR'IN RÜYASI  
VLADİMİR KOROLENKO

VakıfBank Kültür Yayınları: 0065  
Edebiyat: 020

**MAKAR'IN RÜYASI**  
VLADİMİR KOROLENKO

Özgün adı  
***Con Makapa (Son Makara)***  
Türkçesi  
**Karsu İlksen Fırat**

Genel Yayın Yönetmeni  
**Dr. Hüseyin Yorulmaz**

Yayın Müdürü  
**Dr. Hasan Aksakal**

Tasarım ve Yayın Kimliği  
**Bülent Erkmen**

Kapak Görseli  
**Dilek Baş Altay**

Kitap Editörü  
**Hikmet Akyüz**

Sayfa Uygulama  
**Faruk Özcan**

Son Okuma  
**Nihal Boztekin**

**VakıfBank Kültür Yayınları**  
Büyükdere Caddesi  
No: 97 – Kat 4  
Şişli 34394 İstanbul  
Telefon: 0 212 354 5730  
www.vbky.com.tr – info@vbky.com.tr  
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2020

ISBN 978-605-7947-72-7

*Kitabın Türkçe yayın hakları VakıfBank Kültür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.*

Baskı  
**Ofset Yapımevi**  
Şair Sokak No: 4, Çağlayan Mahallesi,  
34410 Kağıthane, İstanbul  
Telefon: 0 212 295 86 01  
Sertifika No: 45354

1. Baskı: Eylül 2020

# MAKAR'IN RÜYASI

VLADİMİR KOROLENKO

TÜRKÇESİ

KARSU İLKSEN FIRAT



**VLADİMİR KOROLENKO**

Rus edebiyatının altın çağının son temsilcilerinden biri olan Vladimir Korolenko, 27 Temmuz 1853'te Ukrayna'da doğdu. Ailesi Kossak ve Leh kökenlidir. Turgenyev, Şevçenko ve Nekrasov'un etkisiyle yazı hayatına başladı. Uzun yıllar gazetecilik yapıp yoksul insanlar için yardım faaliyetlerinde çalıştı. Rus narodniklerine ilham veren pek çok teşebbüste önemli roller üstlendi. En önemli eserleri arasında, *Kör Müzisyen*'in yanı sıra, Sibiryadaki sürgün döneminden beslenen *Makar'ın Rüyası*, *Dilsiz*, *Mırdanan Orman* gibi birçok kısa hikâye ve novella bulunmaktadır. Korolenko, uzun yıllar muhalefet ettiği çarlık rejiminin yıkıldığını gördükten sonra, 25 Aralık 1921'de vefat etti.

**KARSU İLKEN FIRAT**

Lisans öğrenimini memleketi Eskişehir'de Anadolu Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamladı. Bir yıl Yekaterinburg'da kaldıktan sonra ülkesine dönerek çeviri kariyerine başladı. Hâlihazırda İstanbul'da Rusça Mütercim-Tercümanlık alanında ikinci lisans eğitimini almakta ve Korolenko, Dostoyevski gibi yazarlardan çeviriler yapmaktadır.

## İÇİNDEKİLER

Önsöz

V. G. Korolenko (1853-1921):  
Yüzüncü Yaşgünü Güzellemesi

R. F. CHRISTIAN

006

Makar'ın Rüyası

034

Notlar

078

## V. G. KOROLENKO (1853-1921): YÜZÜNCÜ YAŞGÜNÜ GÜZELLEMESESİ

R. F. CHRISTIAN

“Korolenko her döneme hitap etmez” demişti Yuli Ayhenvald,<sup>1</sup> yazar hâlâ hayattayken. Şimdi doğumunun yüzüncü yılının kutlanıyor olması, bu ifadenin doğruluğunu, yazarın kendi ülkesinde kazandığı geçici şöhretten daha fazlası ışığında gözden geçirmek için uygun bir fırsat olabilir.

Bugün hâlâ okunması ve sevilmesi, Korolenko'nun Ayhenvald'dan alacaklı olduğunun en büyük kanıtıdır. Karakteri ve kişiliğinin edebi yeteneğine kıyasla üstünlüğü su götürmez olsa da, onu günümüze kadar taşıyan, mektuplarında dile getirdikleridir. Biyografisi öykülerinin, denemelerinin, mektuplarının ve köşe yazılarının bir özeti, bu eserlerin sayısı ise hayatının ne kadar dolu olduğunun bir göstergesidir. Örnek bir yaşam sürdürdüğünü kimse inkâr edemez, ama çok az kişi Korolenko'nun büyük bir yazar olduğunu söyler. Bu makaledeyse Korolenko'nun yeteneğinin bir yazar olarak yaşamını karakterize eden disiplinden ve katı bir özdenetimden ne kadar mustarip olduğunu haklı olarak sorgulayabiliriz. Yazılarında, vicdanlı ve son derece ahlâklı olmanın kendi içinde iyi bir yazarı mükemmel hale

---

1. N. D. Şahovskaya tarafından alıntılanmıştır. *V. G. Korolenko*, Moskova, 1912, s. 64.

getirmek için yeterli olmaması bir yana, onun gelişimine zarar dahi verdiği de söylenebilir. Bu aşamada şunlar tartışma konusu olabilir: Bu büyük yazarın yaşamı yeniden yaratma gücünün muhtelif şekillerde ortaya çıkması, geniş bilgi birikiminden mi kaynaklanıyordu? Yaşamın kötü yanlarından prensip olarak uzak durmayı seçen veya doğası gereği derinlerine inmek istemeyen Korolenko'nun evrensel bir üne erişmesi bu tutumundan olumlu mu etkilenmişti, olumsuz mu? Hatta bu adamın başarılı bir romancı olmak için “fazla iyi” olduğu söylenebilir mi?

Bu iddia yalnızca dekadansçılar tarafından da ortaya atılmamıştır. Çukovskiy,<sup>2</sup> Korolenko'nun çok iyi, kendilerinin çok kötü olduğunu söylediğinde, revaçta olan edebiyat günahkârlarından oluşan küçük bir grubun duygularını yansıtmaktaydı. Ancak Çehov bizzat Bunin'e,<sup>3</sup> Korolenko'nun ancak “karısına sadakatsizlik etseydi” daha iyi yazabileceğine inandığını söylediğinde daha ciddi bir sorunsalı ortaya atmıştı. Zira Korolenko tutucu bir yaşam tarzını benimsemişti. Her türlü ahlâksız aşırılığa ilişkin derin hoşnutsuzluğu, günahın ve ihtirasın yazılarında asla yer almayışıyla doğrulanmaktadır. Bunları incelemeye devam etmeden önce yazarın karakteriyle ilgili birkaç şey söylemek yersiz olmaz, zira söyleyeceklerim sanatının ve zenginliğiyle eksikliklerine fazlasıyla açıklık getirecektir.

---

2. Korney Çukovski, “Vladimir Korolenko kak khudojnik” (Korolenko Bir Ressam Gibidir), *Kritičeskiye Rasskazi*, St. Petersburg, s. 203.

3. İ. A. Bunin, İngilizce çevirisi V. Traill ve R. Chancellor tarafından yapılan *Memoires and Portraits*, Londra, 1951, s. 48.

Yazarın *Istoriya Moyego Sovremennika* adlı eserinden, fanatikçe ele alınan laik ve dini otoriteye saygıyı, dürüstlükte inat etmeyi ve rüşvet yememeyi öğreniriz. Samimi olmak gerekirse, bunun, babasının Ukrayna'da bölge yargıcı olmasından gelen yasa ruhuna riayetten kaynaklandığını söyleyebiliriz. Korolenko, babasının tutuculuğunu değilse bile dürüstlüğünü almış olmalı. Yazarımız kiliseye çok uzun süre bağlı kalmamıştır; ancak zamanının çoğunu inançlı insanların tutumları ile bu tutumların onların hayatlarını nasıl etkilediğine ve dini meselelere kafa yorarak geçiren –sanırım bu tabiri kullanabiliriz– dindar bir agnostiktir. Berenshtam'ın<sup>4</sup> şaşkınlıkla anlattığına göre, Korolenko, ruh ve ölümden sonraki yaşam inancını inkâr ettikten sonra, Aziz Serafim'in kutsal emanetlerini görme-ye gitmiş ve oraya gelen hacıların yaşadığı yoğun ruhani süreçleri incelemiştir. *Za İkonoy*'da anlattığına göre, onlarla birlikte bu dini sürecin bir parçası olmaktan keyif almıştır. Alt tabakadan insanlarla muhabbet etmeyi ve onların Tanrı inançlarını sorgulamayı hep sevmiştir. Her şeye rağmen dine olan bireysel bakışı mantık çerçevesinin dışına asla çıkmamıştır. Günlüğünde,<sup>5</sup> Ludwig Börne'den bahsedilen bir bölümde şu satırlar yer alır:

*Henüz insanoğlunun hakikatlerinden ve Darwin'in evrim teorisi ile nedensellik ilkesinden korkmayan bir yaratıcıyı*

4. V. Berenshtam, V. G. Korolenko kak obshestvennyy deyatel v domasnem kruhu (Korolenko Aile İçinde Bir Toplum Eylemcisi Gibidir), Berlin, 1952, s. 64.

5. V. G. Korolenko, *Dnevnik*, 1. Cilt (1881-1893), Ukrayna: Gosudarstvennoye İzdatelstvo, 1925, s. 204-205.



tasavvur edemiyoruz. Bu öyle bir yaratıcı ki, kullarından sadakat ve inanç bekler; ancak beklediği başka şeyler de vardır. Bunlar mantık, sorgulayıcılık, yeni gerçekleri keşfetme yolunda cesaretli olma, kişinin içinde bulunan yeni bilgilerin odun, şüphenin ise kıvılcım olduğu, Tanrı'yı anlama ateşinde manevi ve sonsuz arınma halidir.

Korolenko bilinen ve gittikçe büyüyen bir gerçeklikten yola çıkar ve Tanrı'nın bu gerçekliğin temeli olduğunu varsayar. Her şeye kâdirlik, her şeyi bilme, sevme gibi niteliklerden hiçbiri varsayımsal tanrıyı tanımlamada adaletli olması kadar önem arz etmez. Bu öyle bir adalettir ki, fâni dünyadaki en aptal insan, hatta Makar bile bunun ayırdına varabilir. Mistik içgörü ya da *credo quia impossibile*<sup>6</sup> deyimi, Korolenko'nun ilahi olanı aşırı basitleştiren dünyevi anlayışının oluşmasında hiçbir rol oynamamıştır.

Korolenko evinde tutumlu ve kanaatkâr biri olmasının yanında müşfik, neşeli ve yumuşak huylu bir aile babasıydı. Sürgünde birlikte olduğu arkadaşlarıyla anılarında görüldüğü gibi, iyi bir muhakeme yetisinden kaynaklanan ve gösteriş budalalarının “havasını söndürürken” ortaya çıkan mizah anlayışıyla birlikte becerikli ve eğlenceli bir öykücü olan Korolenko, arkadaş canlısı, açık sözlü ve çocuklarının gözdesiydi. İçinde detaylı bir sözlük barındıran günlüğü, çocuklarının erken konuşma alışkanlıklarının kaydını içerir; ayrıca Korolenko, yaşça olgunlaşmamış ve

---

6. İmkânsız olduğu için inanıyorum –çn.

eğitimsiz kişilerin düşünsel süreçleriyle (çocukların safça konuşması, köylü insanların muhakeme yetisi) ilgilenir, tüm bunları ustaca ve anlaşılır biçimde işlerdi.

Aile yaşantısının dışında, yorulmak bilmeyen, çok-yönlü ve becerikli bir adamdı. Altı yıl süren sürgün ve hapis hayatı ona kendi başının çaresine bakmayı öğretmişti: Çift sürme, ekme-biçme, ekmek yapma ve fırsat buldukça da ayakkabı tamir etme becerisi kazandı. Doğuştan kitapsever, hayalperest ve gözlemci olan Korolenko, şartlar gereği bir tamirciye, idareciye ve eylemciye dönüşmeye mecbur kalmıştır. Kanun adaleti sağlayamadığında, hukukun masum kurbanlarını savunmak için, davalar görülürken bizzat mahkemelerde yerini almış ve adaletin tecelli etmesini beklerken sağlığını dahi ihmal etmiştir. Irkçılığı, dini zulmü, psikolojik ve fiziksel işkenceyi defalarca kınamış ve bu yoldaki çabalarında olumlu sonuçlar da almıştır. Korolenko asla aceleci davranmayan, amaçlarına kademeli olarak ulaşan, iflah olmaz derecede iyimser bir insan ve duygusal bir liberaldi.

İşçi hareketi ve henüz başlayan anayasa reformunun doğmasından önce Rus edebiyatı ve yaşantısında 1880'ler bir nevi alacakaranlığa benzediği için, on yıllardır süren sınıflandırmadan yorulmamıza rağmen, bilmeliyiz ki, II. Aleksandr suikastı zamanında doruğa ulaşan ve Korolenko'nun çağdaşlarından birçoğunun yaşam enerjisini tüketip kariyerini baltalayan insanlık dışı zulüm yadsınamaz. En nihayetinde Korolenko'nun kendisi de payına düşenden çok daha fazla acı çekmiş; Dostoyevski

gibi, kendini suçluların ve akıl hastalarının arasında bulmuş; sudan sebeplerle siyasi güvenilmezlik şüphesi üzerine, Yakutistan'ın ücra bir yerinde yalnız ve tekdüze bir üç yıl geçirmek zorunda bırakılmıştır. Fakat Korolenko, sürgün kurbanı arkadaşlarının aksine, ne kadar devam edeceği bilinmeyen siyasi bir sürgünü bazı masrafların ve konaklama giderinin karşılandığı sürpriz bir tatil olarak algılama yetisine sahiptir. Acı veren iç hesaplaşmalara ya da fazlasıyla haklı da olsa şikâyet etmeye eğilimi yoktur. Kurallara bağlı işleyen zihni, hayalkırıklığından olduğu kadar metafizik varsayımın sıkıntılarında da uzaktır; bununla birlikte, aldatıcı derecede basit gerçekçiliğin ya da karmaşık sorunların etkili çözümleri konusunda yazılarında açıkça görülen sağduyuyla, kendini analiz etmekten hastalık düzeyinde kaçınır. Rus edebiyatında Korolenko, Virginia Woolf'un tabiriyle, yazarların "ruhun yoğunluğuna ve insanoğlunun kardeşliğine sığındığı"<sup>7</sup> bu çorak arazide neredeyse eşsizdir. Çünkü o, her zaman bütünüyle olmasa da, hayata hep aynı pencereden bakarak bugün kişisel bütünlük olarak adlandırdığımız imgenin vücut bulmuş halidir.

Şimdi Korolenko'nun karakterinin edebi kariyerinde nasıl vücut bulduğunu ve onun yaşamışlıklarını nasıl edebi bir esere dönüştürdüğünü görelim. Bu noktada kısa öykülerini, novellalarını, makalelerini ve otobiyografisini ele almamız gerekir. Ancak detaya girmeden önce

---

7. Virginia Woolf, *The Second Common Reader* (İlk kitap Türkçeye *Bir Okur Olarak* ismiyle çevrilmiştir.), "The Niece of an Earl", Penguin Books, 1944, s. 165.